

Branchevejledning

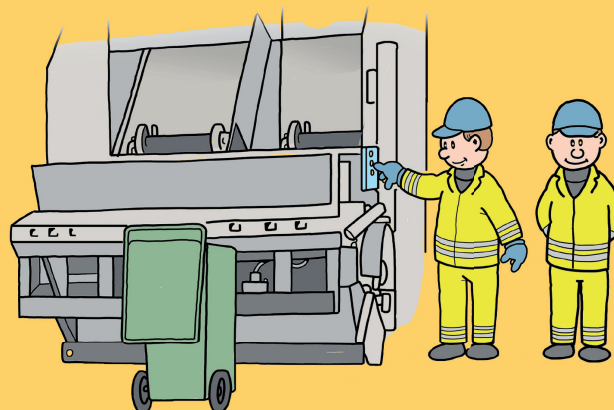
Biologisk APV på dagrenovation

Formål

Formålet med denne branchevejledning er at give arbejdsmiljøorganisationen nogle redskaber til at foretage en biologisk risikovurdering af arbejde, hvor medarbejderne udsættes og påvirkes af mange forskellige mikroorganismer. Den biologiske risikovurdering er en del af virksomhedens APV.

Medarbejdere som udsættes for mikrobiologiske organismer, arbejder primært i brancherne: renovation, spildevand samt flis- og halmanlæg. Denne vejledning handler kun om biologisk risikovurdering for arbejde med dagrenovation.

Kom godt i gang med en biologisk risikovurdering

Det skal være sikkert og forsvarligt at gå på arbejde. Skraldemænd skal beskyttes for skade på helbred eller mod at blive syge ved kontakt med skadelige bakterier eller svampe. De fleste mikroorganismer lever vi fint med, men nogle af dem kan gøre os alvorligt syge.

Det er vigtigt at reducere udsættelsen, enten ved at foretage ændringer i måden, arbejdet udføres på eller ved at benytte værnemidler.

Denne vejledning beskriver de biologiske risici, som skraldemænd udsættes for, hvordan risiciene forebygges. I afsnittet om udbyders pligter i forhold til skraldemændenes arbejdsmiljø beskrives rammerne for udbudsmateriale. Rammerne kan anvendes ved opstilling af udbudsmateriale og kontraktindhold.

Denne vejledning handler kun om indsamling af dagrenovation fra private husstande, boligblokke og lign.

Arbejdstilsynet har haft denne BFA-vejledning til gennemsyn og finder, at indholdet herunder tekst og billeder, der knytter sig til arbejdsmiljøforhold, opfylder de krav, der følger af arbejdsmiljølovgivningen.

Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledningen, som den foreligger og gør opmærksom på, at der kan være arbejdsmiljøproblemstillinger og -krav, der ikke er behandlet i vejledningen. Arbejdstilsynet har gennemgået vejledningen i overensstemmelse med regler og praksis den 21. maj 2024.

Vejledningen er udarbejdet af CRECEA A/S for BFA Transport, som er en del af Branchefællesskabet for arbejdsmiljø for transport, service, turisme og jord til bord.

Indhold

Formål	2
Kom godt i gang med en biologisk risikovurdering	3
Renovation og skadelige mikroorganismer	6
Indånding af aerosoler	8
Åbne sår	8
Indtagelse	8
Beskidte hænder, handsker eller arbejdstøj	8
Biologisk risikovurdering er et lovkrav	9
Krav til biologisk risikovurdering	9
Hvad er en biologisk risikovurdering?	10
Risikovurdering og handling	10
Hvordan starter virksomheden den biologiske risikovurderingsproces?	12

De enkelte processer	14	Rengøring af skraldebil udvendigt	18
Førerhus	14	Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	18
Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	14	Forslag til forebyggelse	18
Forslag til forebyggelse	14	Beklædning og værnemidler	19
Spisning og rengøring	15	Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	19
Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	15	Forslag til forebyggelse	19
Forslag til forebyggelse	15	Velfærdsforanstaltninger (mødested og bil)	20
Afhentning af affald ved borgerne	16	Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	20
Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	16	Forslag til forebyggelse	20
Forslag til forebyggelse	16	Tjekliste	21
Tømning af affaldscontainer i skraldebiler	17	Udbyders pligter i forhold til skraldemændenes arbejdsmiljø	22
Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	17	Pligter i relation til udbudsmaterialet	23
Forslag til forebyggelse	17	Pligter i relation til udførelse af renovationsopgaven	23
Tømning af skraldebil ved affaldsstation	18	Planlægning	23
Situationer med risici for skadelige mikroorganismer	18	Samarbejde	23
Forslag til forebyggelse	18		

Renovation og skadelige mikroorganismer

Organisk affald indeholder mikroorganismer, som består af bakterier, vira, svampe og deres affaldsstoffer, som kaldes endotoksiner. De findes både på affaldet og i luften som aerosoler, skraldemanden kan blive udsat for ved berøring og indånding.

Mikroorganismene kommer især fra madaffald, men findes også i bleer, væskekartoner (mælk, juice, saft osv.), plast- og papemballage, som er i direkte kontakt med madvarer og lign. De indeholder forskellige mikroorganismer, som kan komme i kraftig vækst, når affaldet rådner i plastikposer, i affaldsspanden eller i containeren. Om sommeren er der flere mikroorganismer end om vinteren, da mikroorganismene hurtigere kan formere sig i varmen.

Borgernes indpakning af affaldet, materiel og indsamlingsfrekvens har betydning for mængden af mikroorganismer. Den største risiko for at blive smittet af mikrobiologiske organismer sker, hvis skraldemanden indånder aerosoler i forbindelse med spild af affald, ved at affaldet kommer i nærheden af åbne sår, eller ved at en beskidt hånd, handske eller arbejdstøj har kontakt med øjnene eller munden.

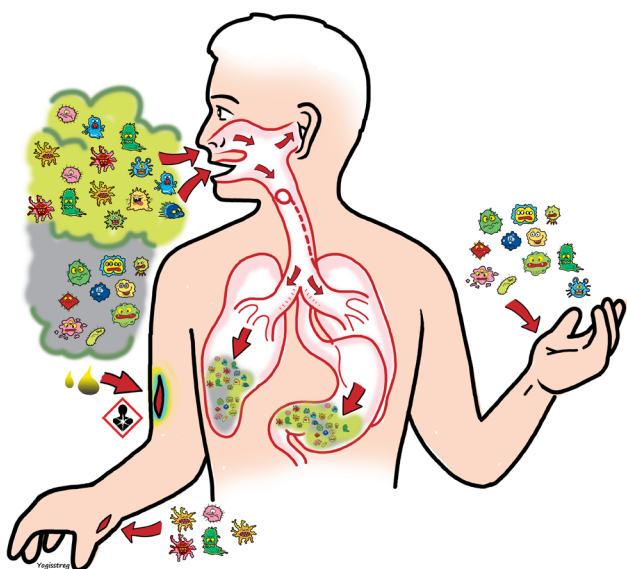
Mikroorganismene vokser særdeles godt i dagrenovation med plante- og kødrester. Selv små mængder organisk materiale giver rig mulighed for vækst af mikroorganismer under fugtige betingelser og temperaturer på 20-30°C. Mikroorganismer lever også på ydersiden af plastikposer og spredes meget let, og de kan sidde på hænder, i håret og på sko og tøj.

Mikroorganismene kan frigives til luften, når affaldet håndteres direkte eller er tæt på de beholdere eller anlæg, der forarbejder affaldet. Herfra spredes de meget let og kan sætte sig på hænder, i håret samt på sko og tøj. Mikroorganismer, som sidder på en person, kan overføres til f.eks. rattet i bilen, cigaretter og kaffekopper. Områder som efterfølgende kan berøres af kollegaer med bare hænder og dermed kan smitte dem.

De mikroorganismer, der lever i dagrenovation, varierer meget fra husstand til husstand. Borgernes indpakning af affaldet, materiel og indsamlingsfrekvens har betydning for mængden af mikroorganismer i den enkelte affaldscontainer. F.eks. kan en affaldsspand være fyldt med brugte bleer og derved indeholde væsentlig flere sygdomsfremkaldende mikroorganismer end en affaldsspand, som alene indeholder madaffald. Udgangspunktet er derfor, at hver enkelt affaldscontainer kan indeholde sygdomsfremkaldende mikroorganismer, som skraldemanden skal beskyttes mod.

Arbejdstilsynet inddeler mikroorganismene efter farlighed i 4 forskellige risikogrupper. De mikroorganismer, som findes i organisk affald, tilhører alle de to laveste risikogrupper af farlighed, det vil sige risikigruppe 1 og 2, hvor mikroorganismer ikke forårsager infektionssygdom hos mennesker eller, hvis de forårsager sygdom, så findes der en effektiv forebyggelse eller behandling mod dem.

Organiske affald som helhed kan ikke klassificeres, men indeholder mikroorganismer. Organisk affald skal håndteres som risikogruppe 1 og 2 i henhold til Arbejdstilsynet.

Mikroorganismene kommer især ind i kroppen ved indånding gennem næsen og munden. Man kan få dem i munden eller øjnene, hvis man får dem på hænderne og efterfølgende rører sig ved næsen, på munden eller gnider sig i øjnene. Mikroorganismer kan også trænge ind i kroppen gennem sår og skrammer.

Indånding af aerosoler

Bio- og restaffald indeholder væske, og når affaldsposerne har ligget i affaldscontaineren i en vis tid udvikler mikroorganismene sig. Væsken i affaldet kan blive til meget små dråber (aerosoler), når affaldsposen komprimeres og springer. Aerosolerne svæver rundt i luften og indeholder mikroorganismene. Indånding af aerosolerne kan være sygdomsfremkaldende. Faren for udvikling af sygdomme afhænger af den enkeltes immunforsvar og den type mikroorganismer, vedkommende bliver inficeret med.

For at undgå indånding af aerosoler skal skraldemanden holde god afstand fra affaldscontainerne og ikke stikke hovedet ned i den. Ved indlæsning i renovationsbilen skal skraldemanden stå ved siden af bilen for at undgå aerosolerne.

Der er stor risiko for at indånde aerosoler ved rengøring af renovationsbiler med højtryksspuling, og derfor skal der bruges åndedrætsværn. Ved højtryksspuling i lukket hal er forebyggelse endnu vigtigere. Vær også opmærksom på, at personer i nærheden ikke udsættes for aerosoler.

Turbomaske med P3-filter giver en god beskyttelse mod aerosoler i luften. De personlige værnemidler rengøres og desinficeres ifølge brugsanvisningen.

Åbne sår

Man risikerer at blive smittet med mikroorganismer i blodbanen, hvis der kommer spild direkte på åbne sår eller rifter. Risikoen kan minimeres ved at bære vandtætte plastre på sår eller rift. Hvis man har åbne sår eller rifter, kan det være en god beskyttelse at supplere en montagehandske med en nitril-engangshandske eller anvende en kraftig nitril-handske.

Beskyttelsehandsker eller montagehandsker, der er mekanisk modstandsdygtige, er også en vigtig forebyggelse mod rifter og sår.

Indtagelse

Direkte indtagelse kan ske ved uheld, hvor sprøjt eller stænk fra bio- og restaffald kan ramme munden, og den enkelte pr. refleks kommer til at synke det.

Beskidte hænder, handsker eller arbejdstøj

Skraldemænd risikerer at overføre mikroorganismer, hvis en beskidt hånd eller handske kommer i nærheden af øjne eller mund samt mad, drikke eller cigaretter. Overfor disse smitteveje er god hygiejne det primære våben.

Håndhygiejne

Vask eller rengør dine hænder ofte og altid, inden du spiser, drikker, ryger og går på toilettet. Er der ikke direkte adgang til en vandhane, kan håndvask foretages ved at medbringe en dunk med frisk vand samt køkkenrulle, vådservietter eller andet egnet. Drøft i arbejdsmiljøudvalget, hvilken løsning som er mest hensigtsmæssig for jer.

Husk, at når du vasker eller rengør dine hænder hyppigt, bliver huden sårbar, hvorfor du også skal anvende en egnet håndcreme.

Snavs på arbejdstøjet kan også føre til, at smitte spredes. Arbejdstøjet vaskes i virksomheden enten ved egne vaskemaskiner eller eksternt vaskeordning. Tøjet vaskes efter anvisning for CE-mærket tøj, bør vaskes ved 60°C eller ved brug af særligt vaskemiddel for at dræbe mikroorganismene.

Biologisk risikovurdering er et lovkrav

Virksomheder skal sikre et sikkert og sundt arbejdsmiljø for ansatte, så de ikke bliver syge på kort eller lang sigt.

Virksomheden skal gennemføre en kortlægning af det biologiske arbejdsmiljø ved hjælp af en biologisk risikovurdering og handle på de kritiske forhold, der er fundet. Den biologiske risikovurdering skal foretages mindst hvert 3. år, eller hvis der sker ændringer i måden, der samles ind på. Den biologiske risikovurdering er en del af den almindelige APV.

Kan en sikkerhedsforanstaltning ikke løses umiddelbart, noteres løsningen i APV'ens handlingsplan. Indtil løsningen er etableret, træffes nødvendige midlertidige foranstaltninger.

Virksomheden er forpligtet til at sikre mundtlig instruktion af alle ansatte, der arbejder med affald og føre tilsyn med, at instruktionen efterleves i praksis. Virksomheden skal sikre, at alle ansatte har forstået alle instruktioner og følger de pågældende instruktioner, f.eks. at rengøringsplaner overholdes, og personlige værnemidler anvendes korrekt.

Virksomheden skal løbende føre tilsyn med arbejdet. Ledelsen har ansvaret, men ansatte er forpligtet til at følge virksomhedens instruktioner.

Krav til biologisk risikovurdering

- Dokumentation for at risikovurderingen er gennemført
  - Instruktioner udformet på skrift eller eksempelvis på instruktionsplancher, der viser, hvordan de ansatte skal beskytte sig
  - Sikre at de ansatte bliver mundtligt instrueret om de biologiske risici.
-

Hvad er en biologisk risikovurdering?

En biologisk risikovurdering er en vurdering af de risici, der kan optræde, når der udføres arbejde, hvor personer kan blive udsat for sundhedsskadelige biologiske påvirkninger.

Den biologiske risikovurdering skal hjælpe virksomheden med at fastlægge, hvordan de ansatte skal arbejde med biologisk materiale, og hvilke beskyttelsesforanstaltninger de skal anvende for at værne sig mod mikrobiologiske organismer. Oplæring og instruktion af de ansatte skal ske med baggrund i den biologiske risikovurdering.

Den biologiske risikovurdering dækker alle de processer, hvor der er risiko for, at de ansatte kan blive udsat for biologisk materiale. Det gælder for eksempel også for ophold i skraldebilens førerhus.

Da den biologiske risikovurdering er en del af virksomhedens almindelige APV, skal arbejdsmiljøorganisationen inddrages i arbejdet. Hvis virksomheden ikke har en arbejdsmiljøorganisation, skal de ansatte inddrages.

Ved den biologiske risikovurdering skal virksomheden gøre følgende:

- Kortlæg arbejdsprocesser
    - hvor arbejdes der med biologisk materiale (dagrenovation)
    - hvor udsættes de ansatte for mikroorganismer.
  - Vurdér arbejdsprocesserne med henblik på, hvilke sikkerhedsforanstaltninger der skal anvendes f.eks. indførelse af rengøringsplaner eller anvendelse af handsker og evt. åndedrætsværn
  - Instruér de ansatte i de arbejdsprocesser, hvor de kan blive udsat for mikroorganismer
  - Før tilsyn med, at arbejdet foregår sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.
-

Risikovurdering og handling

I praksis kan en risikovurdering udføres ved, at virksomheden forholder sig til, hvornår de ansatte udsættes for mikroorganismer, f.eks. ved indsamling af madaffald eller væskekartoner. På baggrund af vurderingen fastsætter virksomheden forebyggende foranstaltninger. Det kan være, at der skal anvendes personlige værnemidler, eller at der indføres en teknisk foranstaltning, som mindsker muligheden for at blive udsat for mikroorganismer.

Virksomheden skal kunne dokumentere, at den biologiske risikovurdering er gennemført. Dokumentationen kan være resultatet af risikovurderingen, f.eks. en instruktionsplanche eller skriftlig instruktion påført dato og forudsætninger for risikovurdering.

Vurdering af udsættelsen, farligheden og forebyggelse

Ved en vurdering af det biologiske arbejdsmiljø skal virksomheden grundlæggende forholde sig til spørgsmålene:

- Hvor kan medarbejderne blive udsat for mikroorganismer?
- Hvad er farligt ved de mikroorganismer?
- Hvor ofte udsættes medarbejderne for mikroorganismer?
- Hvordan kan det ske, at medarbejderne udsættes for mikroorganismer?
- Hvordan kan medarbejderne beskytte sig?

Eksempel på vurdering

Til vurderingen af risikoen kan en trafiklysmodel med fordel anvendes.

Rød - Høj risiko:

Der er stor sandsynlighed for at blive udsat for mikrobiologiske organismer, som kan være sygdomsfremkaldende.

Risikoen er uacceptabel høj, tiltag kræves for at reducere eller fjerne risikoen. Sæt handlinger i gang straks. Midlertidig forebyggelse skal overvejes, indtil den endelige løsning er klar.

Gul - Mellem risiko:

Der er mulighed for at blive udsat for mikrobiologiske organismer, som kan være sygdomsfremkaldende. Sæt handling i gang med fokus på forebyggelse. Typisk tidshorisont 1-3 mdr.

Grøn - Lille risiko:

Der er lav sandsynlighed for at blive udsat for mikrobiologiske organismer, som kan være sygdomsfremkaldende. Der er ikke krav om indsats eller handling.

Husk, at der altid skal være en løbende instruktion og tilsyn med arbejdet, der sikrer, at instruktionen forsat overholdes.

Hvis den biologiske risikovurdering viser, at der er forhold, som ikke umiddelbart kan løses, skal problemet indføres i handleplanen med løsning og tidsfrist i jeres almindelige APV. Samtidig skal der indføres midlertidige foranstaltninger til at beskytte de ansatte, f.eks. personlige værnemidler.

Hvordan starter virksomheden den biologiske risikovurderingsproces?

Kortlæg og gennemgå jeres arbejdsprocesser fra I kører ud om morgenen, til I er hjemme igen - inklusive tømning på affaldsstationen. Rengøring af bilen indvendigt og udvendigt skal også indgå i jeres proces.

Der er tre hovedopgaver:

- Affaldsindsamling
- Aflæsning på affaldsstation
- Vask og rengøring af skraldebil

Skriv alle procestrin i de tre hovedopgaver ned og angiv, hvad skraldemændene kan blive udsat for. Vurder risikoen som rød, gul eller grøn, når der ikke foretages nogen form for forebyggelse mod mikroorganismer for de ansatte.

I kan f.eks. anvende skema 1: *Risikovurderingsskema* til at holde styr på risikovurderingerne af jeres forskellige arbejdsopgaver. Skemaet findes på BFA Transports hjemmeside.

Skema 1: Risikovurderingsskema

Tjeklisten kan downloades i Word-format på bfatransport.dk/godstransport/Biologisk-APV-risikovurderingsskema

Proces	Risiko	Vurdering <u>uden</u> forebyggelse	Forebyggelse	Vurdering <u>efter</u> forebyggelse	Bemærkninger
Beskriv hvilken proces i arbejdet I vurderer.	Beskriv risikoen.	Hvad er risikoen, hvis der ikke sættes ind med forebyggende tiltag? 	Beskriv, hvilke tiltag til forebyggelse, I anvender.	Hvad er risikoen, når I indfører forebyggende tiltag? 	Hvis i ikke kan forebygge tilstrækkeligt til at nedbringe risikoen, skal risikoen overføres til en APV-handleplan.

Procestrin som typisk findes i renovation kan ses i Word-skabelonen. Har I andre eller yderligere procestrin, sættes de ind.

Beskriv herefter de foranstaltninger, som I anvender for at beskytte jer mod mikroorganismerne. Husk, at der kan være flere måder eller trin. Forebyggelse kan være indretning af bilen, hvordan I skal stå i forhold til bilen, oplysninger til borgerne, hygiejne forhold eller personlige værnemidler. Anvendelse af personlige værnemidler er altid den sidste løsning, som skal anvendes. Findes der andre tekniske løsninger, skal de prioriteres højere.

Hvis den anvendte forebyggelse ikke bringer risikoen på grønt niveau, skal risikoen overføres til jeres APV-handleplan. Arbejdsmiljøorganisationen skal arbejde med at finde en løsning til problemet, som bringer risikoen på grønt niveau. Forslag til en APV-handleplan ses i skema 2.

De enkelte processer

Førerhus

Førerhuset er der, hvor skraldemændene opholder sig mellem de enkelte adresser. Antallet af mikrobiologiske organismer mindskes, når førerhuset holdes rent og ryddeligt. Sørg for at have en god hygiejne med rene hænder, tørt arbejdstøj og sko.

HUSK, at den enkeltes adfærd er med til at sikre hygiejniske arbejdsforhold i førerhuset.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Beskidt førerhus
- Rodet førerhus
- Våde arbejdshandsker i førerhus
- Tilsølet arbejdstøj
- Beskidte sikkerhedssko
- Indtrængning af mikroorganismer gennem åbent vindue fra bagenden af bilen ved kompression

Forslag til forebyggelse

Rengøringsplan og oprydning

- Udarbejd en skriftlig rengøringsplan, som fortæller, hvornår og hvad der skal rengøres. Planen kan indeholde en total rengøring på en fast ugedag og daglig aftørring af rat, håndtag og sæde med et egnet rengøringsmiddel til bilen samt holde ryddeligt og rent i kabinen
- Måtter i førerhus rengøres i et fast interval, afhængig af, hvor beskidte de bliver
- Rengøringsplanen skal tilpasses så evt. mikroorganismer ikke blomstrer op.

Procedure til arbejdshygiejne

- Rengør din hænder, før du holder pause, f.eks. når du spiser eller ryger.
- Tøjskiftet kan være til engangsdragt eller andet rent tøj, hvis skraldemanden ved et uheld bliver meget tilsølet under arbejdet.

Tørt arbejdstøj hver dag

- Tag tørt og ikke synligt tilsmudset arbejdstøj på, når arbejdsdagen starter. Mikroorganismene kan hænge i tøjet og blive overført til andre ting ved berøring.
- Følg de retningslinjerne, I har aftalt i arbejdsmiljøorganisationen

Arbejdshandsker tages ikke med ind i førerhuset

- Læg arbejdshandskerne uden for førerhuset, f.eks. i en kasse som er tæt på en varmekilde, så handskerne tørrer undervejs.
- Vælg en handske som passer til årstiden og arbejdsopgaven.

Spisning og rengøring

Spisning foregår væk fra skraldebilen. Snack og drikkevarer kan indtages i skraldebilens førerhus, hvis de hygiejniske forhold tillader det. For at kunne indtage snacks og drikkevarer i bilerne skal der være en fast rengøringsprocedure af førerhus, og der skal holdes tilsyn med, at rengøringen overholdes. Husk, håndhygiejne før spisning.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Manglende rengøring af hænder
- Beskidt arbejdstøj
- Manglende rengøring af førerhus
- Manglende kontrol med rengøringen.

Forslag til forebyggelse

Hygiejne

- Rengør hænder før spisning og evt. rygning, samt både før og efter toiletbesøg. Det er yderst vigtigt, at virksomheden har høj fokus med skriftlige procedurer for hygiejne samt gentagende kommunikation om hygiejne på driftsmøder.
- De ansatte er forpligtet til at følge virksomhedens instruktioner. Der kan være behov for ofte at påtale det.

Rengøring og ryddelighed af førerhus

- Udarbejd en procedure for, hvornår en skraldebil skal rengøres, med hvilke rengøringsmidler, hvor mange gange om ugen med let rengøring og hvor mange gange med grundig rengøring
- Kontrollér, at proceduren for rengøring overholdes. Det kan f.eks. gøres af en driftsleder eller arbejdsmiljørepræsentanten.
- Drøft standarden for ryddelighed i førerhus på jeres driftsmøder. En god ryddelighed mindsker risikoen for, at medarbejderne kommer i kontakt med skadelige mikroorganismer.

Afhentning af affald ved borgerne

Borgerne emballerer mad- og restaffald i plastposer. Plastposerne kan være mere eller mindre godt forseglet og af varierende kvalitet, hvorfor affaldet kan ligge uemballeret i containeren. Vær især opmærksom på dette ved containere med stort låg, som skal åbnes før tømning.

Ved inspektion af skraldespanden skal det foregå ved skraldespandens standplads, inden skraldespanden flyttes. Under inspektion skal der holdes afstand, når der åbnes.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Brug af plastpose, som ikke er beregnet til dagrenovationsaffald
- Plastpose sprænger pga. overtryk i posen
- Plastpose er ikke korrekt lukket
- Container indeholder mad- og restaffald, som ikke er emballeret
- Container er overfyldt
- Manuel åbning af store låg

Forslag til forebyggelse

Medarbejdernes håndtering

- Instruér skraldemændene i håndtering af affaldscontainere
- Anvend arbejdshandsker og vask dem hyppigt
- Stå ved siden af skraldebilen, når du tømmer affaldscontaineren ned i skraldebilen. Så undgår du at indånde aerosoler fra affaldet.

Indberetninger

- Indberet hændelser om borgernes forkerte håndtering af deres affald, f.eks. når mad- og restaaffald smides i containeren uden at være i plastposer, ikke er forsvarligt lukket eller containeren er overfyldt. Mange virksomheder har elektroniske systemer til indberetning af hændelser og/eller du kan udlevere en information med f.eks. 'Hovsa, vi har bemærket noget'.
- Ret henvendelse til borgerne - følg kommunens anvisninger. De registrerede hændelser kan være medvirkende til, at kommunen har mulighed for at rette henvendelse til en borger, der har gentagne problemer med håndtering af affaldet.

Tømning af affaldscontainer i skraldebiler

I skraldebiler med høj indlæsningshøjde er risikoen for, at skraldemændene udsættes for skadelige mikroorganismer mindre end ved lav indlæsning. Mikroorganismene vil være over din hovedhøjde og dit ansigt, hvilket begrænser indånding af mikroorganismene.

Positionen, hvor du står ved skraldebilen, når affaldscontaineren tømmes, er central. Stå ved siden af bilen og gerne et stykke væk, da det mindsker mulighederne for at få mikroorganismer i ansigtet.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Sprøjt af perkolat (væske) fra affaldscontainere
- Sprøjt af perkolat ved komprimering
- Håndtering af affald, som falder ud af containere.

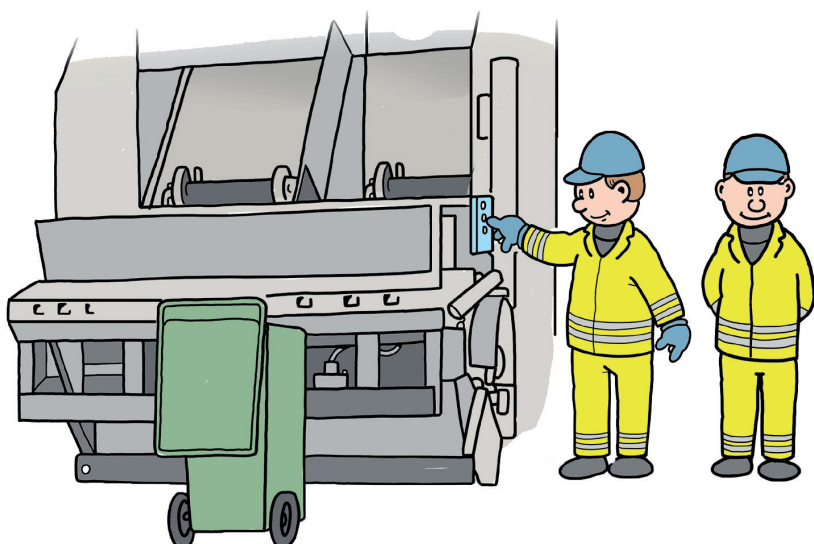
Forslag til forebyggelse

Konstruktion af skraldebil

- Vælg skraldebiler med høj indlæsning. Så har du mindre sandsynlighed for at få perkolat og aero-soler direkte i ansigtet.

Perkolat fra affald

- Du skal stå ved siden af skraldebilen, når affaldscontainere læsses i bilen
- Rør ikke ved plastposerne. Mikroorganismer lever i bedste velgående på ydersiden af plastposen
- Anvend evt. en tang til at håndtere vildfarne affaldsposer, der skal samles op.

Tømning af skraldebil ved affaldsstation

Tømning af skraldebiler foregår ved forbrændingsanlæg/aflæsningssted. Forbrændingsanlæggene/aflæsningsstederne er indrettet således, at skraldemændene i videst muligt omfang ikke skal håndtere dagrenovationen manuelt. F.eks. ved at skraldebilen bakkes til en aflæsningsrampe, og tømningen startes fra førerhuset uden at udstigning er nødvendigt.

Aflæsningsområdet ved affaldsstationen skal være ryddet for affaldsrester efter endt tømning fra hver skraldebil for at holde antallet af mikroorganismer på et så lavt niveau som muligt.

Hold rent i området, hvor der læsses affald af. Spul eller fej området for affald

---

Renovationsvirksomheden og affaldsanlægget bør i samarbejde udarbejde retningslinjer for rengørings- og serviceniveauet på affaldsstationen, så færrest mulig kommer i kontakt med sygdomsfremkaldende mikroorganismer.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Indånding af aerosoler fra affaldet
- Indånding af perkolat.

Forslag til forebyggelse

Tømning

- Sørg for klare instruktioner til skraldemændene i forhold til, hvordan tømningen skal foregå, og hvor de ansatte må opholde sig i forbindelse med tømning af skraldebilen.

Rengøring af skraldebil udvendigt

Skraldebilen skal være ren udvendig for at holde antallet af mikrobiologiske organismer nede.

Bilerne skal vaskes med regelmæssige mellemrum. Vask sker oftest ved højtryksspuling i en vaskehal. Manuel højtryksspuling af skraldebilen, kræver brug af filtrerende åndedrætsværn med P3- filter, for at undgå indånding af vanddråber (aerosoler), som dannes ved højtryksspulingen.

Vær også opmærksom på, at personer i nærheden ikke udsættes for aerosoler.

Ved ny etablering overvej placeringen af vaskehallen, så færrest mulige personer risikerer at blive udsat for aerosoler.

Hvis der vaskes i vaskehal, så vær opmærksom på ventilation.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Manglende rengøring, som fører til opblomstring af mikroorganismer
- Manglende brug af åndedrætsværn
- Forkert brug af filter - anvend ikke P1- eller P2-filter.

Forslag til forebyggelse

Vask af skraldebil

- Udarbejd en procedure for, hvordan skraldebilen rengøres med højtryksrensere
- Beskriv brugen af værnemidler, når en skraldebil rengøres med højtryksrensere
- Brug filtrerende åndedrætsværn med P3-filter, regntøj med hætte, som skal dække ørerne, gummistøvler og handsker, når en skraldebil rengøres med højtrykstryksspuling.

Beklædning og værnemidler

En skraldemands tøj må ikke være synligt tilsmudset, og det skal være tørt, når arbejdsdagen starter. Hvis der sker uheld, hvor arbejdstøjet bliver meget beskidt i løbet af dagen, skal der skiftes tøj.

Arbejdsgiveren skal stille værnemidler til rådighed, når arbejdet kræver det, og de ansatte er forpligtede til at benytte dem. Det vigtigste værnemiddel mod mikrobiologiske organismer er handsker og filtrerende åndedrætsværn med P3-filtre.

Handsker skal passe til hænderne og til det arbejde, der udføres. Brug handskerne, når det er nødvendigt, og begræns brugen af gummihandsker, da de kan give hudeksem.

Ved rengøring skal der benyttes en P3-engangsmaske. Et P3-filter tilbageholder bakterier og vira. Det gør P1- og P2-filtre ikke.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Tøj bliver ikke vasket korrekt
- Brug af meget beskidt tøj i løbet af arbejdsdagen
- Forkert valg af handsker
- Ingen brug af handsker
- Forkert valg af filter.

Forslag til forebyggelse

Åndedrætsværn

- Anvend et P3-filter, når arbejdsforholdene tilskriver det.
- Køb kun P3-filtre, så der ikke er valgmuligheder.

Handsker

- Brug handsker, når det er nødvendigt
- Sørg for, at handsken passer til hånden
- Anvend kun handsken, hvor det er nødvendigt. Lukkes hænderne inde i en handske, kan man udvikle hudeksem, som kan være meget svært at komme af med igen. Montagehandsker er at foretrække frem for engangsplasthandsker. Ved særligt beskidt arbejde eller direkte kontakt til affaldet, bør engangsplasthandsker anvendes
- Vælg eventuelt tykkere handsker til brug om vinteren.

Vask

- Arbejdstøjet vaskes i virksomheden eller ved ekstern vaskeordning, når det er beskidt
- Tøjet vaskes efter anvisning for CE-mærket tøj, bør vaskes ved 60°C eller ved brug af særligt vaskemiddel for at dræbe mikroorganismerne.

Velfærdsforanstaltninger (mødested og bil)

For at begrænse spredning af mikroorganismer skal virksomheden stille velfærdsforanstaltninger til rådighed for skraldemændene, f.eks. omklædningsfaciliteter på mødestedet. Det er væsentligt at faciliteterne holdes ryddelige og rengøres efter behov.

Hvis der holdes spisepauser, skal der anvises steder, hvor der f.eks. kan indtages frokost.

Der skal være omklædningsrum til kvinder og mænd – kan evt. deles med forskellige tidspunkter for mænd og kvinder. Omklædningsrummene skal indeholde et garderobeskab til hver skraldemand til det personlige tøj, samt et ekstra skab eller stanggarderobe til arbejdstøjet. En stanggarderobe eller evt. tørreskab sikrer, at tøjet tørrer bedst muligt.

Skraldemændene bør tage bad, når arbejdsdagen slutter for ikke at tage sygdomsfremkaldende mikroorganismer med hjem i privaten og smitte familiemedlemmer.

Situationer med risici for skadelige mikroorganismer

- Manglende håndhygiejne inden indtagelse af mad og/eller rygning
- Manglende eller utilstrækkelig rengøring
- Manglende badefaciliteter
- De ansatte undlader at tage bad
- Arbejdstøjet skiftes ikke ofte nok.

Forslag til forebyggelse

Velfærdsforanstaltninger

- Indret omklædningsrum så mikroorganismene ikke overføres fra beskidt arbejdstøj til rent tøj. Medarbejderne kan enten have to separate skabe, eller der kan indrettes med skab til privattøj og en stanggarderobe til arbejdstøj.

Arbejdstøj

- Skift arbejdstøjet, hvis der sker uheld i løbet af arbejdsdagen
- Arbejd ikke i dit private tøj.

Bad

- Det anbefales at tage et dagligt bad med hårvask efter endt arbejde. Det sikrer, at smitsomme mikroorganismer ikke bringes videre til familie og omgangskreds.

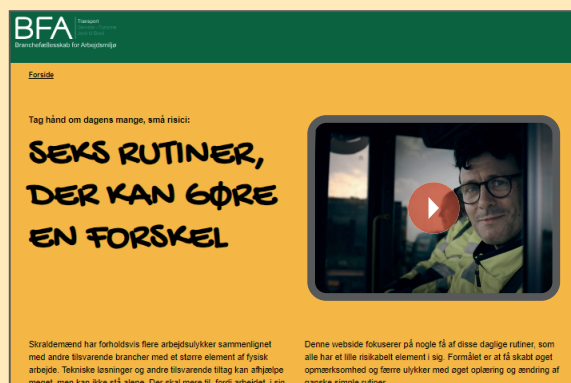
Andre nyttige branchematerialer fra BFA Transport

Skraldemand - Bevar ryggen

På bevarryggen.dk finder I et helt afsnit særskilt til skraldemændenes skub og træk i hverdagen. Materialet omfatter instruktionsark til oplæring og meget mere.

Temaside om ulykker

Temaside om skraldemænd på BFA Transports website om risikoen for ulykker forårsaget af de mange små chancer medarbejderne tager i hverdagen. Vinklen er uhøjtidelig og målet er ændring af attituden.

Find det på bfatransport.dk

Udbyders pligter i forhold til skraldemændenes arbejdsmiljø

Arbejdsmiljøforholdene for skraldemændene kan ændres væsentligt, hvis rammerne for deres arbejde bliver tænkt ind i udbudsmaterialet og den efterfølgende kontraktindgåelse. Det gælder blandt følgende punkter:

- Fastsættelse af afhentningsfrekvens
- Indretning af affaldsspande
- Sommertømning
- Udlevering af egnede poser til mad/rest affald
- Kontrol/opfølgning på borgere som ikke følger de givne anvisninger.

Udbydere af renovation spiller en vigtig rolle i forhold til at forebygge helbredsproblemer for skraldemændene. Udbyderes forpligtelser ved udbud af tjenesteydelser er beskrevet i arbejdsmiljøloven og *Bekendtgørelse om arbejdsmiljø ved udbud af tjenesteydelser*¹. Reglerne beskriver både udbyders pligter i relation til udbudsmaterialet og pligter i forhold til opgavens udførelse. Se desuden AT-vejledning *Indretning og brug af dagrenovationssystemer*².

Indretningen af affaldscontaineren har en særlig betydning for arbejdsmiljøforholdene for skraldemændene. Affaldscontainere med et splitlåg, som selv åbner op, når affaldscontaineren bliver vipet op til indlæsning, formindsker skraldemændenes kontakt med affaldet, og dermed formindskes påvirkningen af mikroorganismerne stærkt. Det er vigtigt at følge udviklingen af nye typer af materiel.

Der kan stilles krav til borgerne om anvendelse af specifikke plastposer til brug ved dagrenovation eller udbyder udleverer egnede plastposer til borgerne.

¹ Bekendtgørelse om pligter efter lov om arbejdsmiljø i forbindelse med udbud af tjenesteydelser

² AT-vejledning D.2.24 Indretning og brug af dagrenovationssystemer

Pligter i relation til udbudsmaterialet

Reglerne pålægger, udbydere skal sikre, at udbudsmaterialet tager hensyn til sikkerheden og sundheden ved opgavens udførelse. Udbyder må ikke foreskrive eller forudsætte, at der bruges arbejdsmetoder og arbejdsgange, der strider mod arbejdsmiljølovgivningen.

Udbudsmaterialet skal indeholde relevante oplysninger om særlige, væsentlige arbejdsmiljøforhold forbundet med opgavens udførelse som tilbudsgiver ikke på forhånd har viden om ud fra et almindeligt kendskab til den branche, som tjenesteydelsen vedrører. Det kan f.eks. være indretning af affaldsspande, øget sommertømning, valg af poser til mad og restaffald samt aftaler om kontrol og opfølgning på borgere, som ikke følger de givne anvisninger.

Disse forpligtelser kan ikke fraviges ved, at udbyder beder tilbudsgiver om at besigtige forholdene. Udbyder skal opfordre tilbudsgiver til at beskrive, hvordan de løbende vil føre effektivt tilsyn med skraldemændenes sikkerhed og sundhed i forbindelse med de særlige, væsentlige arbejdsmiljøforhold.

Udbyder skal oplyse om de arbejdsmiljøregler, som gælder for de særlige, væsentlige arbejdsmiljøforhold og herunder alene oplyse om de regler, der har direkte betydning for udførelsen af den udbudte tjenesteydelse, samt om Arbejdstilsynet har udstedt påbud og vejledninger, og om der foreligger konsulentrapporter om arbejdsmiljøet. Det er ikke tilstrækkeligt at henvise generelt til arbejdsmiljøloven.

Endelig kan udbyder stille særlige krav til andre arbejdsmiljøforhold som f.eks. at der skal anvendes skraldebiler med lav indstigningshøjde og om, at tilbudsgiver skal kontrollere, at kravene overholdes.

Pligter i relation til udførelse af renovationsopgaven

Arbejdsgiveren har hovedansvaret for skraldemændenes arbejdsmiljø jf. arbejdsmiljøloven, men udbyder har pligt til loyalt at medvirke til, at arbejdsgiveren kan udføre renovationsopgaven sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt på de områder, som udbyder har direkte indflydelse på, f.eks. typen af skraldespande, brug af kraftige poser etc.

Udbyder har pligt til at sikre, at f.eks. dårlige adgangsveje ikke hindrer arbejdsgiverens muligheder for at planlægge, tilrettelægge og udføre arbejdet forsvarligt.

Udbudsmaterialet

Udbyderen skal vurdere metoder til afhentning og tømning, typer af materiel, opbevaringssteder, emballager og sortering af affald i forhold til skraldemændenes arbejdsmiljø, når opgaverne planlægges. Når udbydere skal beslutte, hvor tit affaldet skal hentes, skal de tage hensyn til affaldstype, opbevaringstemperatur og materiel.

Samarbejde

Når en arbejdsgiver har overtaget en renovationsopgave, har udbyder fortsat pligt til loyalt at medvirke til, at arbejdsgiveren kan udføre tjenesteydelsen sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt på de områder, som udbyder har direkte indflydelse på.

Udbyder må ikke direkte eller indirekte forhindre arbejdsgiveren i at planlægge, tilrettelægge og udføre tjenesteydelsen, hverken gennem handlinger eller undladelser.

Udbyder skal sikre, at det er muligt at håndtere og hente affaldet sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Kommunen skal håndhæve renovationsregulativet overfor borger.

Fællessekretariatet

H. C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf.: 33 77 33 77

Arbejdstagersekretariatet

Kampmannsgade 4
1790 København V
Tlf.: 70 300 300

Arbejdsgiversekretariatet

H. C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf.: 33 77 33 77

Arbejdstilsynet

Landskronagade 33
2100 København Ø
Tlf.: 70 12 12 88
www.at.dk

Arbejdsledersekretariatet

Vermlandsgade 65
2300 København S
Tlf.: 32 83 32 83